

I. Krišto, C. Kovač, M. Đ. Učur*

PREPOZNAVANJE COVID-19 KAO PROFESIONALNE BOLESTI U ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

UDK 616.98:578.834]:613.63]:061.1EU

PRIMLJENO: 28.10.2021.

PRIHVAĆENO: 7.12.2021.

Ovo djelo je dano na korištenje pod Creative Commons Attribution 4.0 International License

SAŽETAK: Određena tijela u Europskoj uniji nastoje odrediti povezanost bolesti COVID-19 s radnim mjestom i/ili određenom gospodarskom djelatnošću. Veoma složeno (interdisciplinarno) pitanje i odnos je priznavanje (s aspekta zaštite zdravlja i sigurnosti na radu) COVID-19 profesionalnog podrijetla, kao: samo profesionalne bolesti, samo ozljede na radu, ozljede na radu ili profesionalne bolesti (prema nacionalnim kriterijima pojedinih država) te bez točne (preciznije) odrednice radi li se o profesionalnoj bolesti ili ozljedi na radu, bez obzira što je „profesionalnog podrijetla“. Stavovi i rješenja u pojedinim državama članicama EU-a različita su. Pored zdravstvenih, i drugi radnici (u različitim djelatnostima) izloženi su riziku od zaraze SARS CoV-2 virusom i obolijevanju od COVID-19 bolesti (više ili manje rizične kategorije). U pitanju je profesionalni rad i visokorizične profesije prema epidemiološkim, kliničkim, anamnestičkim i posrednim dokazima. Bitna je profesionalna izloženost navedenom riziku. Dokazi moraju biti nedvojbeni i specifičniji od onih koji „dokumentiraju“ ozljedu na radu ili drugu bolest u vezi s radom (klinička manifestacija bolesti, laboratorijski, higijenski i drugi pregledi, ozbiljne komplikacije, specifični simptomi, trajanje simptoma, intenzitet i drugi dijagnostički postupci). Postupak je složen (po subjektima, radnicima i rokovima), a propisan je heterogenim normama države. Snagom svojeg organiziranja i postupanja, a u skladu s evidentnom situacijom u pandemiji bolesti COVID-19 odnosno SARS CoV-2 virusom, EU treba utvrditi jedinstvene („zajedničke“) kriterije za priznavanje COVID-19 bolesti profesionalnom bolešću. To je ujedno i sadržaj ovog rada.

Cljučne riječi: pandemija, EU, kriteriji, COVID-19, proglašenje profesionalne bolesti

UVOD

COVID-19 je bolest uzrokovana novim koronavirusom SARS-CoV-2, koji je Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (WHO) prvi put prijavljen 31. prosinca 2019. u kineskom Wuhanu. Najčešći simptomi su povišena temperatura, suhi kašalj, umor te gubitak osjeta mirisa.

Iako se većina oboljelih (oko 80 %) kod kojih se jave simptomi zaraze SARS-CoV-2 virusom

oporavi bez potrebe za bolničkim liječenjem, oko 15 % razvije teže oblike bolesti koji zahtijevaju hospitalizaciju i bolničko liječenje, dok 5 % kritično oboljelih zahtijeva intenzivnu medicinsku skrb koja, nažalost, vrlo često završava smrću oboljele osobe¹.

Zdravstvena kriza koja je započela 2020. godine uzrokovana pandemijom koronavirusa SARS-CoV-2, između ostalog, ukazala je na povećanu mogućnost izloženosti radnika profesionalnom riziku povezanim sa SARS-CoV-2 te posljedično infekcijom i obolijevanjem od COVID-19 bolesti.

*Dr. sc. Ivana Krišto, (kristo.ivana@yahoo.com), Grad Zagreb, Trg Stjepana Radića 1, 10000 Zagreb, Hrvatska, Cvetan Kovač, bacc. ing. sec., bacc. ing. traf., Nezavisni hrvatski sindikat, Trg Francuske Republike 9/5, 10000 Zagreb, Hrvatska, prof. dr. sc. Marinko Đ. Učur, dipl. pravnik, znanstveni savjetnik u trajnom zvanju, 51000 Rijeka, Hrvatska.

¹Global research on coronavirus disease (COVID-19) (who.int)

U cijeloj Europi veliki broj radnika obavljajući poslove svojih radnih mjesta bio je izložen profesionalnom riziku zaraze SARS-CoV-2 virusom, a posebice se to odnosi na radnike zaposlene u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Podaci koje je prikupio i analizirao Amnesty International pokazuju da je do ožujka 2021. godine samo među zdravstvenim i socijalnim radnicima bilo više od 4.100 smrtnih slučajeva povezanih s bolešću COVID-19².

Vrlo se često u praksi ne razlučuju profesionalne od ostalih bolesti povezanih s radom, na čiji nastanak, iako ne isključivo, utječu štetnosti radnog mjesta. Razlog je tome dvostruk. Prije svega, profesionalne bolesti čine manje od 1 % svih bolesti u čijem nastanku sudjeluje štetnost radnog mjesta, pa je saniranje radnog mjesta i uklanjanje profesionalne štetnosti jedini način da se spriječi nastanak i profesionalnih te ostalih bolesti povezanih s radom.

S obzirom na različitu odgovornost poslodavca za nastanak profesionalnih bolesti u odnosu na bolest u vezi s radom, gotovo sve države Europske unije (EU) načelno su prihvatile podjelu predloženu na međunarodnom simpoziju koji je organizirala Međunarodna organizacija rada (MOR) o bolestima povezanim s radom i profesionalnim bolestima, u Linzu, 1992. godine.

Prema zaključcima radne skupine, sastavljene nakon tog simpozija od eksperata Međunarodne organizacije rada i Svjetske zdravstvene organizacije, bolesti su u odnosu na štetnosti radnog mjesta svrstane u sljedeće skupine:

- Profesionalna bolest - bolest je nastala kao izravna i jedina posljedica izloženosti štetnostima na radnom mjestu. Gotovo sve članice Međunarodne organizacije rada prihvatile su, uz manje korekcije, Listu profesionalnih bolesti koju je izdala i preporučila ta organizacija. Republika Hrvatska također je u Zakonu o listi profesionalnih bolesti prihvatila preporuke MOR-a i načinila listu profesionalnih bolesti.
- Bolesti povezane s radom - bolesti su u kojima je štetnost s radnog mjesta tek jedan (ali nikada samostalno dovoljan) od mnogih uzročnih čimbenika.

²<https://www.amnesty.org/en/documents/pol40/2572/2020/en/>

Nasuprot profesionalnim bolestima, bolesti u vezi s radom zakonodavstvo zaštite na radu Republike Hrvatske spominje samo u članku 3., st. 2. Zakona o zaštiti na radu, u kojem se navodi "bolesti vezane uz rad su bolesti koje uzrokuje više čimbenika od kojih je rad jedan od njih" te u čl. 25., st. 1. Zakona o zaštiti na radu, koji navodi "Ozljeda na radu i profesionalna bolest koju je radnik pretrpio obavljajući poslove za poslodavca smatra se da potječe od rada i poslodavac za nju odgovara po načelu objektivne odgovornosti".

Europski statistički sustav

Europski statistički sustav (ESS) može se promatrati, prije svega, kao statistička mreža (sustav) putem koje EUROSTAT (statistički ured Europske unije) u suradnji s nacionalnim tijelima odgovornim za prikupljanje i obradu statističkih podataka, prikuplja i obrađuje usporedive statističke podatke u različitim područjima.

U tom kontekstu, EUROSTAT je u studenom 2020. pokrenuo istraživanje o mogućnosti prepoznavanja profesionalne bolesti COVID-19 u zemljama Europske unije, a rezultati istraživanja (statističko izvješće) koje predstavlja nacionalnu pravnu praksu na dan 30. lipnja 2020. godine, objavljeni su u mjesecu rujnu 2021. godine u publikaciji „Possibility of recognising COVID-19 as being of occupational origin at national level in EU and EFTA countries“³.

MOGUĆNOSTI PREPOZNAVANJA COVID-19 KAO PROFESIONALNE BOLESTI U ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE⁴

Istraživanje je pokazalo da se u svim zemljama EU-a uzima u obzir profesionalni rizik zaraze virusom SARS-CoV-2 koje rezultira bolešću COVID-19. Međutim, postoje neke razlike u praktič-

³<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/13464590/KS-FT-21-005-EN-N.pdf/d960b3ee-7308-4fe7-125c-f852dd02a7c7?t=1632924169533>

⁴Korišteni podatci objavljeni u statističkom izvješću „Possibility of recognising COVID-19 as being of occupational origin at national level in EU and EFTA countries“, EUROSTAT, rujan 2021. godine, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/13464590/KS-FT-21-005-EN-N.pdf/d960b3ee-7308-4fe7-125c-f852dd02a7c7?t=1632924169533>

nim načinima prepoznavanja ovog rizika. Te razlike odnose se, između ostalog, na način na koji će se bolest COVID-19 registrirati (npr. ozljeda na radu i/ili profesionalna bolest) te na gospodarske sektore i zanimanja na koja se odnosi ovo moguće priznavanje (ograničeno na zdravstveni sektor i/ili prošireno na više gospodarskih sektora).

Važno je napomenuti kako ovo statističko izvješće predstavlja nacionalnu pravnu praksu i odražava stanje u lipnju 2021. u zemljama članicama Europske unije.

Ova publikacija fokusira se na pravni status u pogledu priznavanja COVID-19 kao ozljede na radu i/ili profesionalne bolesti na nacionalnoj razini u svakoj državi članici i nekim zemljama EFTA-e.

Temelji se na sažetom izvješću koje je sastavljeno na osnovi rezultata istraživanja koje je Eurostatova jedinica F.5 „Obrazovanje, zdravstvena i socijalna zaštita“ pokrenula i uputila nacionalnim statističkim tijelima koja su donijela Europsku statistiku o ozljedama na radu (ESAW) i Europsku statistiku profesionalnih bolesti (EODS) u studenom 2020. godine.

Nacionalne prakse razlikuju se, ali u svim državama članicama odlučeno je da bi se COVID-19 mogao povezati s radnim mjestom i da se razmatra s aspekta zanimanja.

Eurostat je u svibnju 2020. izdao metodološku bilješku (ažuriranu u svibnju 2021.) o praktičnim načinima evidentiranja slučajeva COVID-19, koji su po potrebi povezani s radom te pružanju informacija o statističkoj obradi takvih slučajeva.

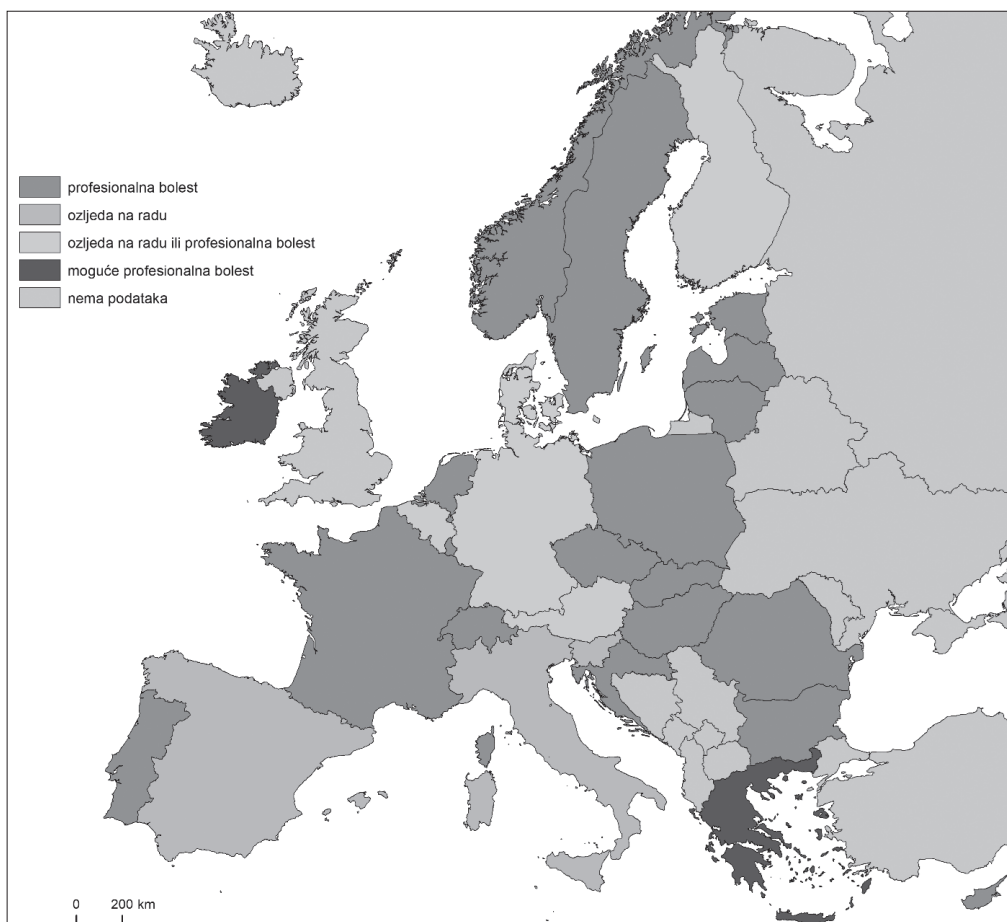
Metodološka bilješka dostupna je na web stranici Eurostata, u posebnom odjeljku: Podrška statističara za COVID-19.

Istraživanje pokazuje da je u svim zemljama moguće povezati COVID-19 s aktivnostima u vezi s poslom, ali oblik priznavanja iz perspektive zdravlja i sigurnosti na radu je različit. U nekim slučajevima može biti:

- samo profesionalna bolest,
- samo ozljeda na radu,
- ovisno o određenim nacionalnim kriterijima, ozljeda na radu ili profesionalna bolest,
- mogućeg profesionalnog podrijetla, bez navođenja točnog oblika profesionalne bolesti ili ozljede na radu.

Rezultati istraživanja pokazali su kako u 17 zemalja, članica EU-a, postoji mogućnost priznavanja COVID-19 kao profesionalne bolesti (Bugarska, Cipar, Hrvatska, Češka, Estonija, Francuska, Mađarska, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Švedska).

Tri države članice EU-a: Italija, Slovenija i Španjolska prepoznaju COVID -19 kao ozljedu na radu, dok pet država članica (Austrija, Belgija, Danska, Njemačka i Finska) ovisno o nacionalnim kriterijima, prepoznaju COVID -19 kao ozljedu na radu ili profesionalnu bolest. U dvije države članice - Grčkoj i Irskoj - COVID-19 može se povezati s radom, ali nije navedeno može li se smatrati ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću. Švicarska i Norveška također prepoznaju COVID-19 kao profesionalnu bolest (slika 1).

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/13464590/KS-FT-21-005-EN-N.pdf/d960b3ee-7308-4fe7-125c-f852dd02a7c7?t=1632924169533>.

Slika 1. Kriteriji prepoznavanja COVID-19 kao profesionalne bolesti u zemljama Europske unije
Figure 1. Criteria for recognizing COVID-19 as an occupational disease in the countries of the European Union

Kriteriji prepoznavanja COVID-19 kao profesionalne bolesti

Istraživanje koje je pokrenuo EUROSTAT uključivalo je odjeljak posvećen nacionalnim kriterijima priznavanja. Nacionalne prakse heterogene su u pogledu priznavanja CO-

VID-19 kao profesionalne bolesti ili ozljede na radu.

U Tablici 1. prikazani su odgovori koje su zemlje dale u svrhu istraživanja, a one su svrstane prema njihovoj klasifikaciji u različite oblike priznavanja s pravnog i statističkog gledišta.

Tablica 1. Kriteriji prepoznavanja COVID-19 kao profesionalne bolesti u zemljama Europske unije**Table 1. Criteria for recognizing COVID-19 as an occupational disease in the countries of the European Union**

	Zemlja	Kriteriji priznavanja
Ozljeda na radu	Italija	Trenutna pandemija dovodi zdravstvene radnike u značajan rizik od zaraze COVID-19. INAIL (Nacionalni zavod za osiguranje od nesreća na radu) proširio je ovu pretpostavku na druge kategorije radnika koji su u stalnom kontaktu s javnošću (na primjer: radnici u uredu, blagajnici, prodajno osoblje/bankari, tehnički pomoćnici, pomoćno osoblje, osoblje za čišćenje, osoblje u zdravstvenim strukturama, ambulanta vozila i prijevoznici itd.). U slučaju zdravstvenih djelatnika i drugih visokorizičnih profesija, INAIL provodi istragu kako bi isključio druge uzroke infekcije koji nisu povezani s radom. Za ostale radnike medicinsko-pravna procjena prava na naknadu temelji se na epidemiološkim, kliničkim, anamnestičkim i posrednim dokazima.
	Slovenija	Pozitivan PCR test, koji potvrđuje infekciju tijekom rada, uključujući i kontakte sa suradnicima te pauze.
	Španjolska	Postoje dva načina prepoznavanja COVID-19 kao ozljede na radu: opći postupak i poseban postupak za zdravstvene radnike. Opći postupak (za bilo koju djelatnost i zanimanje): potrebno je dokazati da se infekcija dogodila isključivo zbog posla. Poseban postupak za zdravstvene radnike, koji pružaju usluge zdravstvene zaštite, uključuje i potvrdu nadležnog tijela za sprječavanje rizika kojom se potvrđuje da je dotični radnik bio izložen specifičnom riziku od zaraze tijekom pružanja zdravstvene zaštite.
Profesionalna bolest	Bugarska	Prema čl. 56., st. 2. Zakona o socijalnom osiguranju, kao profesionalna bolest, COVID-19 se može priznati i kao bolest koja nije uključena u popis profesionalnih bolesti ako se utvrdi da je uzrokovana zbog obavljanja glavne i uobičajene radne aktivnosti te je prouzročila privremenu nesposobnost za rad, trajno smanjila radnu sposobnost ili uzrokovala smrt osigurane osobe. Istragom slučaja COVID-19 mora se utvrditi sljedeće: <ul style="list-style-type: none"> • Infekcija je posljedica profesionalne izloženosti pružanja izravne zdravstvene zaštite zaraznim bolesnicima ili kontakta sa zagađenom opremom ili okruženjem • Detekcija virusa putem PCR -a ili testa na antigen • Početak bolesti tijekom razdoblja inkubacije nakon prestanka profesionalne izloženosti. Zdravstveno stručno tijelo mora donijeti stručno mišljenje kojim se potvrđuje ili odbija slučaj COVID-19 kao profesionalne bolesti.
	Hrvatska	Pozitivan PCR test, izvješće epidemiologa, izvješće specijalista medicine rada, potvrda poslodavca o prisutnosti na radnom mjestu i kontaktu s osobom pozitivnom na COVID-19 na radnom mjestu i druga medicinska dokumentacija ovisno o težini bolesti.
	Cipar	Nema podataka.
	Češka	Da bi se COVID-19 prepoznao kao profesionalna bolest, moraju biti ispunjeni sljedeći uvjeti: <ul style="list-style-type: none"> • Bolest se mora klinički očitovati (medicinska dokumentacija mora sadržavati dokaze koji dokazuju njezinu kliničku manifestaciju, uključujući dijagnozu) a bolest se također mora potvrditi laboratorijskim pregledom. • Higijenskom (epidemiološkom) istragom mora se potvrditi da su ispunjeni radni uvjeti koji se nalaze na popisu profesionalnih bolesti.
	Estonija	Nema podataka.
	Francuska	Sustav prepoznavanja COVID-19 kao profesionalne bolesti temelji se na tablici s automatskim prepoznavanjem (samo za medicinsko osoblje ugroženo akutnim respiratornim stanjima uzrokovanim infekcijom COVID-19, kojima je bila potrebna pomoć respiratora ili su umrli). Posebno povjerenstvo analizira druge slučajeve, ali za oba slučaja uobičajeni je kriterij „težina bolesti“ tj. stanje oboljelih osoba.
	Mađarska	Infekcija dokazana laboratorijskim ispitivanjem (Ag ili PCR) bez obzira na simptome, indeks registriranih slučajeva zaraze u radnom okruženju, izloženost se ne može isključiti bez obzira na nošenje osobne zaštitne opreme.
	Latvija	Odluku o dijagnostici COVID-19 kao profesionalne bolesti donio je liječnički odbor.
	Litva	Kontakt s bolesnim pacijentom COVID-19 na radnom mjestu.
	Luxemburg	U anketi nema podataka.

Profesionalna bolest	Malta	Praćenje kontakata.
	Nizozemska	Na temelju koherentnih simptoma i ako postoji - pozitivan PCR test.
	Norveška	Ozbiljne komplikacije koje proizlaze iz infekcije tijekom rada u radnom okruženju koje je posebno izloženo riziku od infekcije i bolesti, poput medicinskih i stomatoloških ordinacija, zdravstvenih ustanova, javnih ustanova itd. Odgovarajuća nacionalna uredba, uključuje COVID-19 s ozbiljnim komplikacijama na popis zaraznih bolesti koje se smatraju profesionalnim bolestima.
	Poljska	Rad na pojednostavljenju nacionalnog zakonodavstva, nisu navedeni dodatni detalji.
	Portugal	Zdravstveni djelatnici na prvom mjestu, u bliskom kontaktu s pacijentima s COVID-19 i koji predstavljaju specifične simptome.
	Rumunjska	Kriteriji prepoznavanja: <ul style="list-style-type: none"> • Pozitivna RT - PCR ili antitijela i simptomi • Dokazi o infektivnom kontaktu na poslu. Upotreba (ili ne) zaštitne opreme može se uzeti u obzir, ali bez utjecaja na prepoznavanje bolesti.
	Slovačka	COVID-19 se može prepoznati i prijaviti kao profesionalna bolest za radnike s: kliničkim manifestacijama bolesti i laboratorijski potvrđenom dijagnozom COVID-19, koji su imali radni kontakt s bolesnom osobom s COVID-19 ili zaraznim materijalom, što je rezultiralo iz opisa posla ili u sklopu obavljanja radnih zadataka ili radnih aktivnosti, u razdoblju inkubacije (14 dana prije pojave simptoma). Ako je radnik pozitivan na COVID-19, ali nema kliničkih znakova COVID-19 ili se pokazalo da se prenosi u zajednici, isključuje se slučaj profesionalne bolesti. Istraživanje radnih uvjeta i opis radnih zadataka i mogućih izvora infekcije moraju biti dokumentirani i odobreni.
	Švedska	Kontakt na poslu sa zaraženim osobama. Infekcija tijekom rada u laboratoriju u kojem se rukuje zaraznom tvari, u zdravstvenoj ustanovi ili na drugom poslu za liječenje, njegu ili rukovanje ljudima, životinjama ili materijalima koji su zarazni.
	Švicarska	Nema podataka.
Profesionalna bolest i ozljeda na radu	Austrija	Nesreća na radu: Infekcija mora biti uzrokovana događajem tijekom rada. Profesionalna bolest: a) Indeksna osoba - bolesna osoba koja se susrela tijekom rada je živa; b) Opasnost od infekcije od ljudi koje su upoznali tijekom rada znatno je veća nego u 'normalnoj' populaciji. I (u oba slučaja) rizik od zaraze u privatnom životu manji je nego u profesionalnom okruženju.
	Belgija	Nesreća na radu; slijedeći uobičajene procedure u Belgiji za priznavanje: Profesionalna bolest: <ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje kao profesionalne bolesti može se izvršiti u sustavu popisa - glavnom sustavu za prepoznavanje profesionalnih bolesti u Belgiji - za zdravstveni sektor i tijekom prvog zatočeništva za radnike u kritičnim sektorima i bitne službe koje nisu sposobne raditi na daljinu i koje zbog prirode posla nisu mogle cijelo vrijeme održavati sigurnosnu udaljenost od 1,5 m od drugih ljudi. • Za ostale zaposlenike priznavanje ovisi o dokazu o „izravnoj i odlučujućoj vezi“ s izloženošću na poslu.
	Danska	Nesreća na radu: 1) Dotična osoba ima ili je imala dijagnozu COVID-19 (u većini slučajeva utvrđenu medicinskim pregledom) i 2) Dotična osoba bila je izložena virusu na poslu manje od 5 dana. Profesionalna bolest: 1) Dotična osoba ima ili je imala dijagnozu COVID-19 (u većini slučajeva utvrđenu liječničkim pregledom) i 2) Dotična osoba bila je izložena virusu na poslu 5 ili više dana.
	Njemačka	Nesreća na radu: Infekcija mora biti od osobe za koju se zna da je zaražena virusom ('Index person'). To podrazumijeva intenzivan profesionalni kontakt s indeksnom osobom. To ovisi uglavnom o trajanju i intenzitetu kontakta. Ako se ne može odrediti određena osoba s indeksom, dovoljno je priznati da postoji veliki broj dokazano zaraženih osoba unutar jedne tvrtke ili pogona. Preduvjet je uvijek da se povećani rizik od infekcije može pripisati korporativnoj odgovornosti. U pojedinačnim slučajevima također se mora provjeriti postoji li relevantno razdoblje infekcije, postoji li kontakt s drugim indeksnim osobama izvan osigurane djelatnosti i isključuje li to prepoznavanje kao nesreće na radu. Profesionalna bolest: Prepoznavanje slučaja COVID-19 kao profesionalne bolesti pretpostavlja da bolesna osoba radi u zdravstvenoj službi ili službi socijalne skrbi ili u laboratoriju ili nekoj drugoj djelatnosti sa sličnim rizikom od infekcije i da je infekcija posljedica zapošljavanja.

Profesionalna bolest i ozljeda na radu	Finska	Nesreća na radu; nije dostupno pri izradi izvješća. Profesionalna bolest; kriteriji naknade: <ul style="list-style-type: none"> • Zaposleniku je dijagnosticirana bolest uzrokovana koronavirusom. • Poznato je da je imao posla s pojedincima, kolegama ili klijentima pozitivnim na koronavirus te da je s njima bio u bliskom kontaktu. • Vrijeme između simptoma povezanih s koronavirusom i izloženosti na poslu poklopilo se s poznatim razdobljem inkubacije virusa. • Nema znakova zaraze koronavirusom.
Nije specificirano	Grčka	Sve slučajeve bolesti ili smrti zaposlenika liječnik medicine rada prijavljuje (najavljuje) odmah preko poduzeća ili od osiguravajuće organizacije nadležnoj inspekciji rada nakon što se proces dijagnoze zaključi kada se utvrdi da su posljedica izloženosti tijekom rada. Relevantno zakonodavstvo je predsjednička uredba 102/2020 te članci: 43., st. 2. i 18., st. 4. U skladu s tim, Kodeks o zdravlju i sigurnosti zaposlenika (<i>KNYAE</i>), koji je ratificiran člankom A L.3850/2010 (GG 84 A') primjenjuje se na obvezu poslodavca da inspekciji rada najavi/prijavi nezgode i bolesti na radu.
	Irska	Kao rezultat izmjene i dopune Pravilnika o biološkim sredstvima od 24. studenoga 2020., koja pokriva SARS-CoV 2 (virus koji uzrokuje COVID-19), poslodavci i laboratoriji u zdravstvenom sektoru moraju obavijestiti Zdravstveno i sigurnosno tijelo o slučajevima bolesti ili smrti od COVID-19 koji se mogu pripisati radnoj aktivnosti.

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/13464590/KS-FT-21-005-EN-N.pdf/d960b3ee-7308-4fe7-125c-f852dd02a7c7?t=1632924169533>

PROFESIONALNE BOLESTI U RH – ZAKONODAVNI OKVIR

Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju definiraju se profesionalne bolesti kao bolesti izazvane duljim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim poslovima.

Zakon o Listi profesionalnih bolesti (N.N., br. 162/98. i N.N., br. 107/07.) definira profesionalnu bolest kao onu bolest za koju se dokaže da je posljedica djelovanja štetnosti u procesu rada i/ili radnom okolišu, odnosno bolest za koju je poznato da može biti posljedica djelovanja štetnosti koje su u svezi s procesom rada i/ili radnim okolišem, a intenzitet štetnosti i duljina trajanja izloženosti toj štetnosti je na razini za koju je poznato da uzrokuje oštećenje zdravlja. Lista profesionalnih bolesti i poslova na kojima se te bolesti javljaju i uvjeti pod kojima se smatraju profesionalnim obvezujuća je te je sastavni dio Zakona (N.N., br. 107/07.).

Profesionalne bolesti dokazuju se pomoću, u medicini rada prihvaćenih, programa obrade (algoritama). Dijagnostički postupak obuhvaća:

- radnu anamnezu i dokazivanje povezanosti bolesti i izloženosti pri radu;
- kliničku sliku s pojavom oštećenja funkcije i/ili morfologije organa ili organskih sustava za koje je poznato da je određena radna štetnost može uzrokovati;

- pozitivne nalaze dijagnostičkih metoda koje mogu objektivizirati to oštećenje.
- Prisutnost štetnosti utvrđuje se:
- procenom rizika ili na drugi način koji omogućava da se sa sigurnošću utvrdi prisutnost štetnosti,
- određivanjem intenziteta (mjeranjem, neposrednim uvidom u uvjete rada ili na drugi način koji omogućava da se sa sigurnošću utvrdi intenzitet štetnosti) i trajanja izloženosti toj štetnosti.

Postupak utvrđivanja i priznavanja profesionalnih bolesti

Postupak utvrđivanja i priznavanja profesionalnih bolesti provodi se na temelju Zakona o listi profesionalnih bolesti, Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju i Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti.

Prema odredbama navedenih zakonskih propisa, u slučaju sumnje na profesionalnu bolest ispunjava se prijava o profesionalnoj bolesti (dostupna je u elektroničkom obliku na mrežnim stranicama HZZO-a, <https://hzzo.hr/ozljede-na-radu-i-profesionalne-bolesti-specificna-zdravstvena-zastita/2-profesionalna-bolest>) koja se podnosi područnom uredu Hrvatskog zavoda za

zdravstveno osiguranje (u daljnjem tekstu: HZZO) prema mjestu prebivališta, odnosno boravka osigurane osobe, a može i područnom uredu Zavoda na području koje je sjedište poslodavca. U postupku utvrđivanja činjenica radi priznavanja profesionalne bolesti obvezno se pribavlja mišljenje nadležnog doktora specijalista medicine rada i Službe za medicinu rada, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

Zadatak je doktora specijalista medicine rada Službe za medicinu rada HZJZ potvrditi ili otkloniti profesionalnu etiologiju bolesti. Ako se profesionalni uzrok bolesti potvrdi, u Registar profesionalnih bolesti HZJZ-a upisuju se svi podaci relevantni za bolest i radnu izloženost, usklađeni s hrvatskim zakonodavstvom i preporukama EU-a u području statističkog praćenja parametara povezanih sa zdravljem i sigurnošću na radu.

Vođenje postupka i donošenje rješenja o profesionalnoj bolesti

Postupak priznavanja profesionalne bolesti na osnovi zaprimljene prijave provodi se u skladu s odredbama Zakona o listi profesionalnih bolesti, Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, Zakona o općem upravnom postupku, Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti i drugih propisa.

O priznavanju profesionalne bolesti HZZO odlučuje, u pravilu, bez donošenja pisanog rješenja, ovjerom zaprimljene tiskanice prijave o profesionalnoj bolesti.

Iznimno, HZZO obvezno donosi rješenje u slučaju nepriznavanja profesionalne bolesti kada

odlučuje o priznavanju na osnovi zahtjeva radnika.

Kad se o profesionalnoj bolesti odlučuje rješenjem, izrijekom rješenja mora se odlučiti o konkretnoj bolesti, uz naznaku datuma njezinog nastanka, oznake prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i broja evidencije priznate profesionalne bolesti. Postupak priznavanja profesionalne bolesti provodi se po žurnom postupku.

Rješenje o profesionalnoj bolesti donosi nadležni regionalni ured HZZO-a, dok se protiv rješenja može podnijeti žalba Direkciji HZZO. Protiv drugostupanjskog rješenja Direkcije HZZO-a nije dopuštena žalba već se protiv njega može pokrenuti upravni spor. Sam postupak utvrđivanja i priznavanja profesionalne bolesti dostupan je na poveznici <https://hzzo.hr/ozljede-na-radui-profesionalne-bolesti-specificna-zdravstvena-zastita/2-profesionalna-bolest>.

S obzirom na dvojbe koje su se pojavile u vezi s ostvarivanjem prava iz obvezatnog zdravstvenog osiguranja za vrijeme trajanja epidemije bolesti COVID-19, HZJZ Služba za medicinu rada na zahtjev HZZO-a, dala je svoje mišljenje o profesionalnoj bolesti na osnovi kojeg se izdaje rješenje o priznavanju ili nepriznavanju COVID-19 bolesti kao profesionalne bolesti.

Uz tiskanicu prijave o profesionalnoj bolesti odnosno uz pisani zahtjev kod postupka utvrđivanja koronavirusne bolesti kao profesionalne bolesti potrebno je priložiti sljedeće:

1. Nalaz ili potvrda o pozitivnom testu na SARS CoV-2 (može biti navedeno u nalazu infektologa ili epidemiologa)

2. Medicinska dokumentacija o bolesti (primjerice nalaz infektologa, otpusno pismo)
3. Nalaz i mišljenje epidemiologa (povezano s izvorom zaraze, kretanjem, oboljelima u obitelji)
4. Nalaz i mišljenje nadležnog doktora specijaliste medicine rada o postojanju profesionalne bolesti (doktor specijalist medicine rada koji je izabran od strane poslodavca)
5. Preslika zdravstvenog kartona osiguranika koji se vodi kod liječnika obiteljske medicine s podacima koji se odnose na posljednjih šest mjeseci, uz popis bolesti od kojih osiguranik boluje
6. Dokumentacija zatražena od poslodavca koja uključuje:
 - a) detaljan opis radnog mjesta i radnih zadataka koje je radnik obavljao u zadnjih 14 dana od dana razvoja simptoma/pozitivnog nalaza
 - b) izjavu o prisutnosti osiguranika na radnom mjestu u zadnjih 14 dana od dana razvoja simptoma/pozitivnog nalaza
7. Izjava osiguranika (koja uključuje podatke o tome kada se zarazio i koje je poslove u to vrijeme obavljao te je li imao simptome i koje).

Važno je napomenuti kako svaki osiguranik ima pravo podnijeti HZZO-u prijavu profesionalne bolesti i bez kompletne dokumentacije koja će se moći zatražiti službenim putem od strane HZZO-a, a na traženje Službe za medicinu rada HZJZ-a.

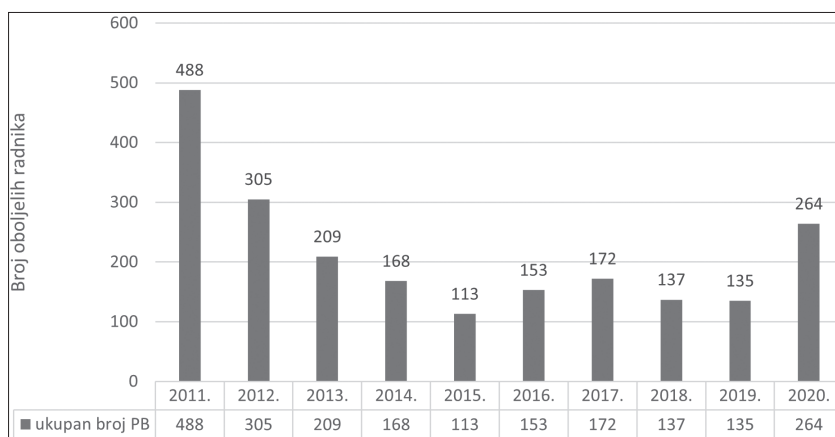
Pri Službi za medicinu rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (u daljnjem tekstu: HZJZ) vodi se Registar profesionalnih bolesti kao jedna od važnih aktivnosti od javnog interesa koju HZJZ kontinuirano provodi za potrebe Ministarstva zdravstva. Registar prati priznate profesionalne bolesti na razini države i tako daje temelj za preventivne akcije u području zaštite zdravlja radno aktivne populacije. U Registru profesionalnih bolesti analiziraju se broj i kretanje profesionalnih bolesti u Hrvatskoj, karakteristike oboljelih radnika (dob, spol, radni staž, stručna sprema), gospodarstvene djelatnosti i zanimanja u kojima

se pronalaze profesionalne bolesti te se provodi analiza štetnih uvjeta odnosno vrsta štetnosti koje su uzrokovale profesionalnu bolest. Analize se provode prema hrvatskim propisima te europskoj statistici za profesionalne bolesti. U Registru je provedena i analiza trajanja privremene radne nesposobnosti radnika oboljelih od profesionalnih bolesti.

Registar profesionalnih bolesti za 2020. godinu u Republici Hrvatskoj⁵

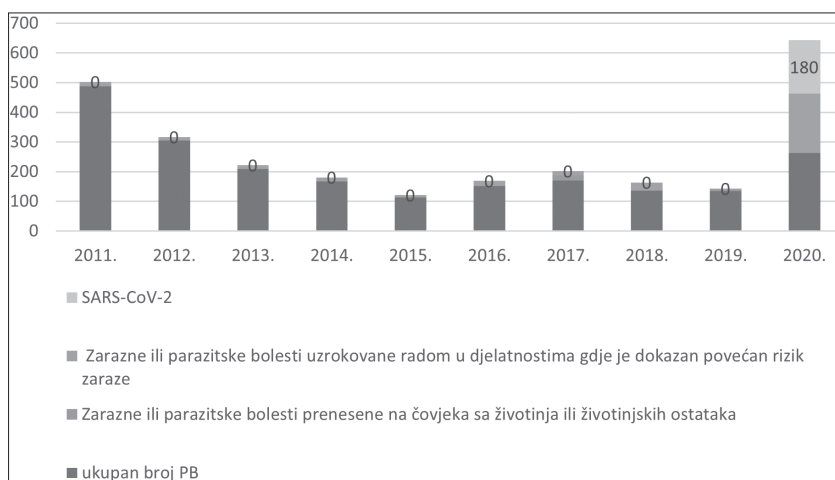
U 2020. godini broj profesionalnih bolesti povećao se gotovo dvostruko u odnosu na 2019. godinu (slika 2). U osmogodišnjem razdoblju ukupan broj profesionalnih bolesti od maksimalnih 488 u 2011. godini postupno pada kroz sljedećih par godina do ukupno 113 u 2015. godini, da bi se u 2016. ponovno pratio lagani porast broja na 153 slučaja, u 2017. godini 172 slučaja te u 2018. lagani pad na 137 slučajeva, 135 slučajeva u 2019. godini dok u 2020. godini dolazi do porasta na 264 slučaja. Razloge za takvu dinamiku ponajprije treba tražiti u strukturi registriranih dijagnoza kojima je utvrđena profesionalna etiologija. Naime, navedeni broj obuhvaća sve profesionalne bolesti koje su priznate u sustavu zdravstvenog osiguranja, što znači da su uključene i profesionalne bolesti koje su nastale kao posljedica izloženosti azbestnim vlaknima. Prema posebnom propisu, ta skupina bolesti prati se u Registru radnika oboljelih od profesionalnih bolesti izazvanih azbestom, ali zbog svoje profesionalne etiologije te se bolesti registriraju i u Registru profesionalnih bolesti, a zbog čega značajno utječu na ukupan broj profesionalnih bolesti u pojedinoj kalendarскоj godini. Tijekom 2011. i 2012. godine bilježi se visok broj zahtjeva za utvrđivanjem profesionalne etiologije bolesti uzrokovane izloženosti azbestnim vlaknima, što je nastavno uzrokovalo veliki rast ukupnog broja profesionalnih bolesti, daleko veći nego je to bio slučaj u ostalim kalendarским razdobljima. Međutim, otada se može pratiti postupni pad broja profesionalnih bolesti izazvanih azbestom što ima direktne implikacije na ukupni pad broja profesionalnih bolesti.

⁵Izvor: Registar profesionalnih bolesti za 2020. godinu, Služba za medicinu rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Zagreb, 2021. godine, dostupno na: <http://www.hzzsr.hr/wp-content/uploads/2021/05/Registar-profesionalnih-bolesti-za-2020.pdf>

Izvor: Registar profesionalnih bolesti za 2020. godinu, HZJZ (<http://www.hzzsr.hr/wp-content/uploads/2021/05/Registar-profesionalnih-bolesti-za-2020.pdf>)

Slika 2. Broj priznatih profesionalnih bolesti u Republici Hrvatskoj od 2011. do 2020. godine
Figure 2. Number of recognized occupational diseases in the Republic of Croatia from 2011 to 2020

Izvor: Registar profesionalnih bolesti za 2020. godinu, HZJZ (<http://www.hzzsr.hr/wp-content/uploads/2021/05/Registar-profesionalnih-bolesti-za-2020.pdf>)

Slika 3. Broj profesionalnih bolesti koje su nastale kao posljedica izloženosti biološkim čimbenicima od 2011. do 2020. godine
Figure 3. Share of occupational diseases caused by asbestos and other occupational diseases in the Republic of Croatia from 2011 to 2020

Ako bi se promatrale profesionalne bolesti bez onih uzrokovanih azbestom, tada je razvidno kako je njihov broj znatno manji. U ukupnom broju profesionalnih bolesti zastupljene su manje od polovičnog broja u razdoblju od 2011. do 2017. godine, a 2018. godine su profesionalne bolesti bez onih uzrokovanih azbestom u ukupnom broju profesionalnih bolesti zastupljene više od polovičnog broja (slika 3). Primjerice, udio profesionalnih bolesti koje nisu izazvane azbestom u 2012. godini iznosi 23 %, u 2013. godini 35 %, u 2014.

u 2015. godini 37 %, u 2016. godini 35,9 %. Godine 2017. iznosio je 48 %, 2018. godine 58,4 %, a u 2019. godini 43,7 %. Izuzmu li se profesionalne bolesti uzrokovane izloženosti azbestnim vlaknima, može se zaključiti kako je broj preostalih profesionalnih bolesti u razdoblju od 2013. do 2016. godine u padu, dok je 2017. i 2018. godine vidljiv značajan porast broja profesionalnih bolesti u odnosu na prethodno kalendarsko razdoblje. Godine 2019. ponovno je zabilježen pad broja profesionalnih bolesti.

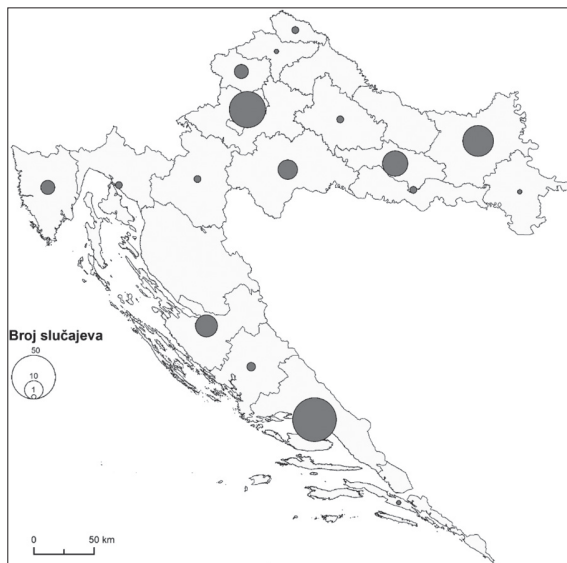
U 2020. godini značajno raste udio bolesti koje nisu izazvane azbestom, i to u iznosu od 84 %. Tome je uvelike pridonijela trenutačna pandemija virusom SARS-CoV-2 koja je krenula početkom 2020. godine.

Vrste i geografska određenost profesionalnih bolesti u Republici Hrvatskoj u 2020. godini

Ako se promatra učestalost i vrsta profesionalnih bolesti u 2020. godini prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o Listi profesionalnih bolesti, uočava se kako broj profesionalnih bolesti iz točke 45. prema Listi profesionalnih bolesti (*zarazne ili parazitske bolesti uzrokovane radom u djelatnostima gdje je dokazan povećan rizik zaraze*) iznosi 190 od ukupno 223. Geografska određenost vrste i broja profesionalnih bolesti analizira se praćenjem broja oboljelih po pojedinim gradovima odnosno županijama iz kojih pristižu prijave u Registar profesionalnih bolesti. Prijave o profesionalnoj bolesti zaprimljene su iz gotovo svih dijelova Republike Hrvatske. Razlike koje postoje u broju profesionalnih bolesti po pojedinoj županiji mogu biti posljedica različite zastupljenosti pojedinih gospodarstvenih djelatnosti, koje s obzirom na radne procese nose i različite profesionalne rizike.

U ukupnom broju profesionalnih bolesti (izuzevši profesionalne bolesti uzrokovane azbestom) bitno odstupaju Grad Zagreb i Splitsko-dalmatinska županija sa 51 priznatom profesionalnom bolešću. Velik broj profesionalnih bolesti u Gradu Zagrebu i Splitsko-dalmatinskoj županiji očekivan je s obzirom na veliki broj zaposlenih i činjenicu da je Zagreb administrativno središte države, dok je Splitsko-dalmatinska županija prostorno naša najveća županija, a sam Split po broju stanovnika drugi najveći grad u Hrvatskoj. Budući da u Gradu Zagrebu velik udio zaposlenih radi upravo u uslužnim i trgovačkim zanimanjima, nije neočekivan ni veliki broj sindroma prenaprezanja koji je porastao sa 5 u 2016. godini na 11 u 2017. godini, na 9 u 2018. godini, na 12 u 2019. godini, da bi u 2020. godini pao na 10. Ono što je najznačajnije za 2020. godinu je broj zaraznih ili parazitskih bolesti uzrokovanih radom u djelatnostima gdje je dokazan povećan rizik zaraze koji je sa 6 koliko je bilo u 2019. godini porastao na 190 priznatih profesionalnih bolesti. Razlozi za takav porast nalaze se u trenutačnoj pandemiji virusom

SARS-CoV-2 koja je krenula početkom 2020. g. te prijavi bolesti COVID-19 kao profesionalne bolesti što je povećalo i broj prijavi te posljedično i broj priznatih profesionalnih bolesti.

Izvor: Registar profesionalnih bolesti 2020., HZJZ (<http://www.hzzsr.hr/wp-content/uploads/2021/05/Registar-profesionalnih-bolesti-za-2020.pdf>)

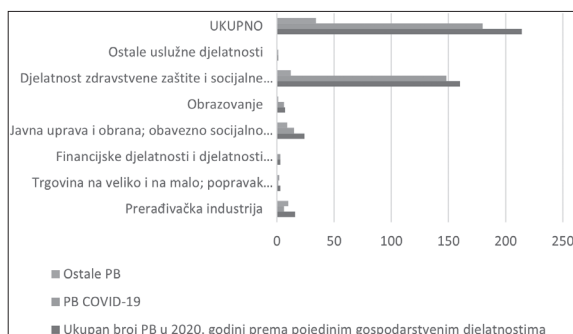
Slika 4. Raspodjela profesionalnih bolesti u 2020. godini prema županijama

Figure 4. Distribution of occupational diseases in 2020 by counties

Broj profesionalnih bolesti prema djelatnosti i stopi na 100 000 zaposlenika u djelatnosti

Broj profesionalnih bolesti u 2020. godini bitno se razlikovao po pojedinim gospodarstvenim djelatnostima koje su klasificirane prema Nacionalnoj klasifikaciji. Broj profesionalnih bolesti na 100 000 zaposlenih (stopa na 100 000 zaposlenih) u pojedinoj djelatnosti kretao se od 1,32 (*trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala*) do 128,00 (*djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi*) s prosječnom vrijednosti 13,39 (u izračun nisu uključene profesionalne bolesti uzrokovane izloženosti azbestnim vlaknima). Slika 5 prikazuje profesionalne bolesti COVID-19 (klasificirane prema MKB-10. karakteristikama) i djelatnosti prema NKD u 2020. godini. Postojeći postupak priznavanja profesionalnih bolesti ne razlikuje kliconoše od osoba koje su zaražene od kliconoše, dok se u slučaju priznava-

nja profesionalnih bolesti kod osoba koje prijavljuju post covid simptome postupak prijave profesionalne bolesti ponavlja.

Izvor: Registar profesionalnih bolesti 2020., HZJZ (<http://www.hzzsr.hr/wp-content/uploads/2021/05/Registar-profesionalnih-bolesti-za-2020.pdf>)

Slika 5. Profesionalne bolesti COVID-19 (klasificirane prema MKB-10. karakteristikama) i djelatnosti prema NKD u 2020. godini

Figure 5. Occupational diseases COVID-19 (classified according to MKB-10. characteristics) and activities according to NKD in 2020

ZAKLJUČAK

Sekundarna vrela pravne stečevine EU-a, čiji okvir i temelj čine primarna prava EU-a (*acquis communautaire*), omogućavaju s drugim aktima donošenje, primjenu i nadzor propisa na razini EU-a uz maksimalno poštovanje ovlasti država-članica. To bi osiguralo ujednačene kriterije za „prepoznavanje“ COVID-19 kao profesionalne bolesti, koristeći već postojeća rješenja i praksu 17 država članica.

Konvencije i preporuke Međunarodne organizacije rada te Direktive EU-a (u skladu sa suvremenom teorijom) daju precizniju definiciju profesionalne bolesti, a na temelju koje se u propisanom postupku (nacionalnim zakonima) profesionalnom može „priznati“ (nova) profesionalna bolest. Na temelju toga vodila bi se „jedinstvena“ evidencija (statistika) podataka i o COVID-19, kao profesionalnoj bolesti (EODS).

Globalna pandemija SARS-CoV-2 virusa ima enormne posljedice za zdravlje i život čovjeka. Za zaposlene može imati za posljedicu profesionalnu bolest COVID-19. Ta bolest ima poznati izvor i na-

nosi značajnu štetu osobi – radniku (radnici) koja je oboljela. Rezultat je duljega i neposrednog utjecaja procesa rada (uvjeta rada na određenim poslovima i radnim zadacima kod poslodavca koji realizira registriranu djelatnost). Ti „elementi“ moraju biti kumulativno ispunjeni te potvrđeni u zahtjevnom propisanom postupku brojnih subjekata, radnji i rokova. To potvrđuje i Europski statistički sustav.

Postojeću heterogenu praksu u priznavanju COVID-19 kao profesionalne bolesti mogu „ujednačiti“ zajednički kriteriji koji bi se utvrdili u sklopu (i na razini) EU-a.

LITERATURA

Amnesty international. Exposed, silenced, attacked: failures to protect health and essential workers during the COVID-19 pandemic. Dostupno na: <https://www.amnesty.org/en/documents/pol40/2572/2020/en/>. Pristupljeno: 3.11.2021.

Direktiva 2000/54/EZ o zaštiti radnika od rizika povezanih s izlaganjem biološkim agensima na radu. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000L0054-20200624&from=EN>. Pristupljeno: 3.11.2021.

European public service union. EPSU, the European trade union federations and ETUC demand COVID-19 is recognised as occupation disease. Dostupno na: <https://www.epsu.org/article/epsu-european-trade-union-federations-and-etuc-demand-covid-19-recognised-occupation>. Pristupljeno: 3. 11. 2021.

European public service union. Protection of healthcare workers should be a priority: let's address together the shortages of protective materials in our hospitals! Dostupno na: <https://www.epsu.org/article/protection-healthcare-workers-should-be-priority-let-s-address-together-shortages>. Pristupljeno: 3.11.2021.

European public service union. The COVID-19 death toll of health and care workers continues to rise. Dostupno na: <https://www.epsu.org/article/covid-19-death-toll-health-and-care-workers-continues-rise>. Pristupljeno: 3.11.2021.

European Trade Union Institute. Covid-19 as occupational disease: the need for European ho-

mogenisation. Dostupno na: <https://www.etui.org/news/covid-19-occupational-disease-need-european-homogenisation>, Pristupljeno: 3.11.2021.

European Trade Union Institute. Limited recognition of Covid-19 as an occupational illness in France. Dostupno na: <https://etui.org/news/limited-recognition-covid-19-occupational-illness-france>, Pristupljeno: 3.11.2021.

Eurostat 2021. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/covid-19/overview>, Pristupljeno: 3.11.2021.

Eurostat 2021. Possibility of recognising COVID-19 as being of occupational origin at national level in EU and EFTA countries. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-reports/-/ks-ft-21-005>, Pristupljeno: 3.11.2021.

FNV. Kwart zorgpersoneel lijdt financiële schade na besmetting met COVID-19. Dostupno na: <https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/zorg-welzijn/2021/03/kwart-zorgpersoneel-lijdt-financiele-schade-na-bes>, Pristupljeno: 3.11.2021.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo - Služba za medicinu rada. Dostupno na: <https://www.hzzzs.hr/index.php/pofesionalne-bolesti-i-ozljede-na-radu/profesionalne-bolesti/profesionalne-bolesti-u-republici-hrvatskoj/>, Pristupljeno: 3.11.2021.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo - Služba za medicinu rada. Dostupno na: (<http://www.hzzzs.hr/wp-content/uploads/2021/05/Registar-profesionalnih-bolesti-za-2020.pdf>), Pristupljeno: 3.11.2021.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje 2021. Dostupno na: <https://hzzo.hr/obavijest-osiguranicima-koronavirus-covid-19>, Pristupljeno: 3.11.2021.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje 2021. Dostupno na: <https://hzzo.hr/ozljede-na-radu-i-profesionalne-bolesti-specificna-zdravstvena-zastita/2-profesionalna-bolest>, Pristupljeno: 3.11.2021.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje 2021. Dostupno na: <https://hzzo.hr/pravni-akti>, Pristupljeno: 3.11.2021.

Hrvatsko društvo za medicinu rada. Smjernica za postupak prijave profesionalne bolesti uzrokovane zarazom COVID-19. Dostupno na: <https://www.hlk.hr/EasyEdit/UserFiles/koronavirus/smjernica-hdmmr-prijava-profesionalne-bolesti-covid19.pdf>, Pristupljeno: 7.12.2021.

Krišto, D., Bogadi-Šare, A., Bubaš, M., Knežević, B., Zahariev Vukšinić, K.: Profesionalne zarazne bolesti u Republici Hrvatskoj, *Sigurnost*, 54, 2012., 4, 389 – 395.

Kovač, C., Krišto, I., Šijaković, A.: Notification of occupational diseases in the Republic of Croatia: the impact of COVID-19, *SEER Journal for Labour and Social Affairs in Eastern Europe*, European Trade Union Institute, 23, 2020., 1.

Ostvarivanje prava iz obvezatnog zdravstvenog osiguranja u sustavu zdravstva za vrijeme trajanja epidemije bolesti COVID-19 - utvrđivanje profesionalne bolesti 2020. Dostupno na: <https://www.hlk.hr/EasyEdit/UserFiles/pdf-ovi-zavijesti-web/2020/odgovor-hzjz-a-utvrđivanje-profesionalne-bolesti-9122020.pdf>, Pristupljeno: 3.11.2021.

Padovan Janković, S.: Postupak utvrđivanja i priznavanja ozljede na radu i profesionalne bolesti, *Sigurnost*, 52, 2010., 2, 205 – 208.

Pravilnik o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti, N.N., br. 75/14., 154/14., 79/15., 139/15., 105/16., 40/17., 66/17., 109/17., 132/17., 119/18., 41/19., 22/20. i 39/20.

TUC. Workers' experiences of long Covid. Dostupno na: <https://www.tuc.org.uk/research-analysis/reports/workers-experiences-long-covid>, Pristupljeno: 3.11.2021.

World health organization. Global research on coronavirus disease. Dostupno na: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/global-research-on-novel-coronavirus-2019-ncov>, Pristupljeno: 3.11.2021.

Zahariev Vukšinić, K., Lisica Mandek, D., Bukal, D., Bogadi-Šare, A.: Problemi u priznavanju profesionalnih bolesti, *Sigurnost*, 59, 2017., 2, 117 – 122.

Zakon o Listi profesionalnih bolesti, N.N., br. 162/98., 107/07.

Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, N.N., br. 80/13., 137/13. i 98/19.

Zakon o zaštiti na radu, N.N., br. 71/14., 118/14., 94/18., 96/18.

RECOGNIZING COVID-19 AS AN OCCUPATIONAL DISEASE IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES

SUMMARY: Designated bodies in the European Union are working to establish the connection between COVID-19 disease and the workplace and/or specific branch of economy. It is a complex interdisciplinary matter (from the aspect of health protection and safety at work) involving recognition of COVID-19 as originating at work, in addition to the issues as to whether it is an occupational disease or injury at work, according to the national criteria implemented in individual countries. Furthermore, it needs to be established whether the disease is an occupational disease or an injury at work, irrespective of its origin at work. How different EU countries regard these issues varies from country to country. Both health care workers and workers in other branches of economy are exposed to the risk of contracting SARS CoV-2 virus and developing COVID-19 disease, depending on the category of risk. Of interest here is the professional work and high-risk professions, given the epidemiologic, clinical, medical history and indirect evidence. What is of essence is the exposure to the risk at work. Evidence must be non-ambivalent and far more specific than that proving injury at work or disease related to work (clinical manifestation, lab results, hygiene and other tests, serious complications, specific symptoms, duration of symptoms, their intensity, and other diagnostic procedures). The procedures are complex, for they involve businesses, workers and deadlines, all prescribed by the heterogeneous norms of each state. To enforce definitive standard guidelines, given the current COVID-19 pandemic situation, the EU needs to bring forth a set of uniform common criteria for recognizing COVID-19 as an occupational disease. These criteria are the focus of this paper.

Key words: *pandemic, EU, criteria, COVID-19, recognized occupational disease*

*Professional paper
Received: 2021-10-28
Accepted: 2021-12-07*